

№ 35 (2024) С. 238–245
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3035
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 75(438):327(477)
ORCID ID: 0000-0002-6278-0132
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-26>

Руслана Шеретюк
докторка історичних наук, професорка,
професорка кафедри образотворчого
та декоративно-прикладного
мистецтва імені Степана Шевчука
Рівненський державний гуманітарний університет
sheretyuk.r@gmail.com

АНТИВОЄННА ГАЛЕРЕЯ МУРАЛІВ У ГДАНСЬКУ ЯК МИСТЕЦЬКИЙ МАНІФЕСТ СОЛІДАРНОСТІ ПОЛЬЩІ З УКРАЇНОЮ

Анотація. *Мета статті* полягає у з'ясуванні обставин заснування, тематичного спрямування і змістового наповнення галереї муралів у Гданську в контексті підтримки Польщею України в її воєнному протистоянні з російським агресором. **Методи дослідження.** У процесі збору, систематизації і вивчення матеріалів дослідження було застосовано комплексний, структурний та індуктивний методи, які стали взаємодоповнювальними в реалізації авторського задуму. Заразом методологія дослідження спирається на візуальний аналіз низки творів польського стрітарту, аналітичний та мистецтвознавчий методи дослідження, а також системний підхід. **Результати.** Окреслено, що з початком повномасштабної російсько-української війни сфера мистецтва Польщі стала потужним івент-майданчиком на підтримку України. Виявлено, що реалії сьогодення кардинально позначилися на контенті польського стрітарту, яскравим прикладом чого є антивоєнна галерея муралів у Гданську. Розкрито, що авторами муралів і графіті на підпірній стіні Поморської міської залізниці (пол. *Pomorska Kolej Metropolitalna (PKM)*) біля зупинки «Гданськ – Ясень» стали викладачі і студенти низки авторитетних освітніх закладів Польщі – Академії образотворчих мистецтв у Гданську, Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, Академії образотворчих мистецтв імені Євгена Гепперта у Вроцлаві, а також Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові. **Висновки.** Антивоєнну галерею муралів у Гданську створили польські художники з їхньої внутрішньої потреби візуалізувати «жест солідарності» на підтримку України. Вона є публічною декларацією доброзичливості, чуйності, щирості, сердечності польського народу, його співпереживань стражданням українців, спричинених російською окупаційною армією. Водночас вона – художній маніфест, що засвідчує єдність цінностей поляків і українців, їхнє взаєморозуміння і добросусідство. Польський антивоєнний стрітарт у Гданську – не лише художня візуалізація ставлення поляків до російсько-української війни, зокрема її знаних фігурантів, але й вияв новітнього мистецтва опору. **Ключові слова:** російсько-українська війна, польські митці, мистецтво опору, вуличне мистецтво, стрітарт, мурал, графіті.

Ruslana Sheretiuk

Doctor of History, Associate Professor,
Professor of Department of Fine Art and Decorative
and Applied Art named after Stepan Shevchuk
Rivne State University of Humanities
sheretyuk.r@gmail.com

ANTI-WAR GALLERY OF MURALS IN GDANSK AS AN ART MANIFESTO
OF POLISH SOLIDARITY WITH UKRAINE

Abstract. *The purpose of the article is to clarify the circumstances of the foundation, the thematic orientation and the content of the gallery of murals in Gdansk, in the context of Polish support to Ukraine in its military confrontation with the Russian aggressor. Methods.* In the process of collecting, systematizing, and studying the research materials, the author used comprehensive, structural, and inductive methods, which became complementary in the realization of the author's intention. The research methodology is based on a visual analysis of a number of Polish street art works, analytical and art historical research methods, as well as a systematic approach. **Results.** It is outlined that from the beginning of a full-scale Russian-Ukrainian war, the field of art in Poland became a powerful event-ground in support of Ukraine. It was discovered, that its nowadays reality is cardinally marked on the content of Polish street art, a vivid example of that is the anti-war gallery of murals in Gdansk. It was revealed that the authors of the murals and graffiti on the retaining wall of the Pomeranian City Railway (pol. Pomorska Kolej Metropolitalna (PKM)) near the station RKM 'Gdansk Yasen' became teachers and students of a number of authoritative educational institutions of Poland – The Academy of Fine Arts in Gdansk, Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Eugeniusz Geppert Academy of Fine Arts in Wrocław, and also Jan Matejko Academy of Fine Arts in Krakow. **Conclusions.** Anti-war mural gallery in Gdansk is created by Polish artists from their inner demand to visualize a "gesture of solidarity" in support of Ukraine. It is a public declaration of kindness, sensitivity, sincerity, cordiality of the Polish people, and their sympathy for the suffering of Ukrainians caused by the Russian occupation army. At the same time, it is an artistic manifest, which attests the unity of values of Poles and Ukrainians, their mutual understanding and good neighborhood. Polish anti-war street art in Gdansk is not just an artistic visualization of Polish attitude towards the Russian-Ukrainian war, in particular, its well known participants, but also the manifestation of the newest art of resistance. **Key words:** Russian-Ukrainian war, Polish artists, art of resistance, street art, mural, graffiti.

Постановка проблеми. З початком повномасштабної російсько-української війни діяльність художньої спільноти Польщі перетворилася на своєрідну творчо-мистецьку передову на підтримку України. Так, вагомим напрямком, що відображають солідарність польських митців з Україною у складний для неї період історії, репрезентує картина вуличного мистецтва. Вже в перші дні після російського вторгнення у просторі багатьох польських міст, зокрема Варшави, Кракова, Познані, Щецина, з'явилася низка антивоєнних муралів і графіті, створених місцевими художниками з їхньої внутрішньої потреби здійснити «жест солідарності» з Україною. Одним із прикладів міжнародного світоглядного, екзистенційного опору російському вторгненню в Україну, потужним інструментом протидії йому є антивоєнна галерея муралів у Гданську, що постала за ініціативи Самоврядування Поморського воєводства та компанії PKM SA, яка йому належить, й була реалізована за участі викладачів і студентів мистецьких спеціальностей низки авторитетних освітніх закладів Польщі – Академії образотворчих мистецтв у Гданську,

Університету Марії Кюрі-Скłodовської у Любліні, Академії образотворчих мистецтв імені Євгена Гепперта у Вроцлаві, а також Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові. У цьому контексті значний дослідницький інтерес викликає інтерактивний пошук польськими муралістами художньо-мистецького інструментарію візуальної інтерпретації теми війни в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній українській історіографії осмислення творчого доробку польських митців, зокрема представників вуличного мистецтва на підтримку України, досі не було предметом комплексних наукових студій. Не є винятком і питання постановки антивоєнної галереї муралів у Гданську, яка слугує яскравим прикладом мистецького виразу солідарності Польщі з Україною в її воєнному протистоянні з російським агресором. Незважаючи на відсутність узагальнюючих розвідок цього феномена як польських, так і українських дослідників, чималий фактологічний матеріал, що уможливує реалізацію дослідницького задуму, міститься в публікаціях низки польських

інтернет-видань, як-от «Wirtualna Polska» [1], «Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.» [2–4], «Portal Komunalny. pl» [5], а також ілюстрованому каталозі «Solidarni z Ukrainą. Największa na Pomorzu galeria antywojennych murali przy przystanku Gdańsk Jasień» [6]. Отже, відсутність у вітчизняній гуманітаристиці окремого дослідження, присвяченого антивоєнній галереї муралів у Гданську як мистецького виразу солідарності Польщі з Україною, спонукала авторку докладніше розглянути вказану проблему.

Мета статті полягає у з'ясуванні обставин заснування, тематичного спрямування та змістового наповнення галереї муралів у Гданську в контексті підтримки Польщею України в її воєнному протистоянні з російським агресором.

Виклад основного матеріалу. Одним із перших муралів у Гданську, інспірованих воєнною експансією РФ, став стінопис «No more time» / «Більше ніколи» на підпірній стіні Поморської міської залізниці неподалік зупинки РКМ «Гданськ – Ясень» (іл. 1). Він був створений відомим у Польщі вуличним художником Пьотрем Яворським («Tuse»). На ньому зображені Адольф Гітлер, Йосип Сталін і Володимир Путін; їхні очі затулені написом «No more time» / «Більше ніколи». Ця робота стала провідною в масштабній серії місцевих настінних розписів під гаслом «Solidarność z Ukrainą» / «Солідарність з Україною» [1].

Іл. 1. П. Яворський. «No more time». Мурал. 2022. [6, с. 3].

За задумом організаторів цієї мистецької ініціативи – Самоврядування Поморського воєводства, компанії РКМ SA й Академії образотворчих мистецтв у Гданську, стіна вздовж залізничної колії завдовжки приблизно 300 м і заввишки майже 3 м, розташована біля зупинки РКМ «Гданськ – Ясень», мала бути

вкрита антивоєнними розписами. Перші з них були реалізовані студентами Академії мистецтв у Гданську під керівництвом професора Яцека Здибля, котрий очолює тамтешню майстерню настінного живопису та вітражів.

«У нас є шанс створити разом величезну антивоєнну галерею в публічному просторі, яка стане мистецьким маніфестом протистояння будь-якій агресії», – вважає Томаш Конопацький, прес-секретар компанії РКМ SA [5]. З огляду на це, проєкт було оголошено відкритим для ідей і митців, які хотіли б у такий спосіб висловити свою солідарність з Україною: «Стіна досить велика, щоб вистачило місця для всіх бажаючих». Більше того, компанія РКМ SA гарантувала, що покриє витрати на фарби, необхідні для реалізації проєкту [5].

Уже в квітні 2022 р. на стіні біля зупинки «Гданськ – Ясень» можна було оглянути 9 муралів із циклу «Солідарність з Україною», 7 з яких створили студенти Академії образотворчих мистецтв у Гданську під керівництвом професорів Яцека Здибля та Маріуша Вараса.

Так, мурал студентки IV курсу спеціальності «живопис» Пауліни Сосінської, котра навчається в майстерні професора Мацея Сवेशевського, символізує віроломний напад російських військ на український народ. Її твір – своєрідне попередження, що й у модерному світі ми не можемо почуватися в безпеці.

Поштовхом до створення муралу для студентки V курсу спеціальності «живопис» Юстини Менжидло стало бомбардування росіянами музею з роботами української художниці Марії Примаченко. Польську авторку надихнула одна з її картин, де зображено українку, котра ділиться хлібом. Однак у її проєкті ця жінка відтворена на тлі палаючих полів, знищуваних війною. Колір синього палаючого неба і золотого зерна відсилає до українського прапора, постать українки символізує страждання її народу перед обличчям війни, а хліб – надію [3].

Водночас під керівництвом знаного представника польського вуличного мистецтва, професора Академії образотворчих мистецтв у Гданську Маріуша Вараса створили проєкти муралів, присвячених війні в Україні, студенти спеціальності «архітектура культурного простору» Майя Кжижинська, Адріанна Пьотровська, Івона Сідло і Наталія Свєрчинська.

Центральним «персонажем» стінопису Майї Кжижинської став російський танк, відправлений на війну з Україною, однак одного пострілу ЗСУ вистачило, щоб

розрекламована агресорами техніка була знищена. Понівеченого танка авторка декорувала соняшниками, буйно пророслими крізь нього. Ці квіти, за авторкою, символізують свободу і незалежність України (іл. 2).

Іл. 2. М. Кжижинська. «Російський танк».
Мурал. 2022. [6, с. 8]

Стінопис Адріанни Пьотровської присвячений одній із болісних проблем російсько-української війни, а саме постраждалим внаслідок війни дітям. На її переконання, вони як свідки військових дій і злочинів рашистів надовго запам'ятають їхні страхітливі образи. Саме тому на обличчях двох дітей, зображених у муралі, різні емоції: на одному – смуток і розгубленість, на іншому ж – гнів [3].

Як стверджує авторка муралу «NO SIGNAL» / «НЕ МАЄ СИГНАЛУ» Івона Сідло, її робота є реакцією на те, що відбувається за східним кордоном Європи і вказує на цивілізаційну прірву по лінії Москва – Захід. Змістове наповнення стінопису є як символічним, так і буквальним: символічне підкреслює вузьколюбий, застарілий спосіб мислення Росії, далекий від того, що притаманний західному світові, а буквальне вказує на відсутність сигналу, медіаприсутності та вільного потоку інформації [3].

Під враженням від світлини, що облетіла світ на початку березня 2022 р., зі зображенням прямуючої українки з дитиною на руках і автоматом АК-74 за плечима, Наталія Свєрчинська створила відповідний мурал. На її переконання, цей знімок, зроблений в перші дні війни поблизу головного залізничного вокзалу Києва, символізує мужність і відданість українців перед обличчям бруталного російського вторгнення.

Всього за два місяці (березень – квітень) 2022 р. на стіні ПКМ поруч із зупинкою

«Гданськ – Ясень» можна було побачити вже приблизно 20 антивоєнних муралів. Авторами більшості з них стали студенти Академії мистецтв у Гданську. Містилися тут стінописи художників і з України, для котрих можливість висловити своє засудження російської експансії в такий спосіб має винятково особистісний і, зрозуміло, емоційний характер.

У травні 2022 р. до творення антивоєнної галереї муралів у Гданську приєднались четверо студентів факультету мистецтв Університету Марії Кюрі-Склодовської, які спеціально приїхали до Гданська з Любліна, а саме Наталія Голішек, Клаудія Гжесь, Майя Конопацька і Наталія Яскольська [6].

Студентка першого курсу спеціальності «графічний дизайн» факультету мистецтв Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні Наталія Голішек у перші тижні війни натрапила на новину про шлюб Леся та Валерії, котрі пішли добровольцями до лав ЗСУ. Пара вирішила, що війна не стане перешкодою для їхнього весілля. Вони одружилися на фронті під Києвом. Як зізнається авторка, історія цих молодят показала, що насправді означає «жити сьогоднішнім днем». Саме тому головна мета створення муралу «But tomorrow may rain so i will follow the sun» / «Але завтра може піти дощ, тож я піду за сонцем» полягала в тому, щоб він, незважаючи на драматичні обставини, дарував українцям надію на краще завтра.

Щемлива сцена розлуки родини, котра рятується від небезпек війни, стала сюжетом муралу Клаудії Гжесь. Майю Конопацьку на створення муралу надихнув український народний живопис, зокрема роботи Марії Примаченко. Частина з них, як відомо, згоріла під час російських атак, стратегічно спрямованих на тотальне знищення української культури. За словами молодої мисткині, її мурал ілюструє трагічні зміни, спричинені війною як для людей, так і довілля (іл. 3).

У стінописі Наталії Яскольської зображено розлюченого пса та караючу, повчальну руку. Так метафорично авторка інтерпретувала воєнну агресію Росії проти України, яка, незважаючи на масштабні руйнування та втрати, прагне не тільки дати відсіч, але й застерегти і наставити окупантів [6].

У липні 2022 р. на підпірній стіні Поморської міської залізниці поруч із зупинкою «Гданськ – Ясень» уже можна було побачити галерею з майже 30-ти антивоєнних муралів, створених художниками з усієї Польщі в межах кампанії «Солідарність з Україною»,

Іл. 3. М. Конопацька. «Україна». Мурал. 2022. [6, с. 19].

ініційованої ПКМ і Гданською Академією мистецтв як відповідь на російське вторгнення в Україну. Як уже йшлося, для цієї унікальної антивоєнної галереї з початку її існування створювали свої роботи студенти Академії мистецтв у Гданську під керівництвом професорів Яцека Здибля та Маріуша Вараса, а також відомого художника з Триміста Пьотра Яворського («Tuse»). Ця арткампанія вийшла поза межі Поморського воєводства, коли в травні 2022 р. до неї приєдналися четверо студентів факультету мистецтв Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні. Останні 10 муралів антивоєнної галереї, присвячених Україні, були створені групою студентів Академії мистецтв у Вроцлаві під керівництвом професора Адама Хмельовця, який керує майстернею архітектурного живопису та мистецтва в публічному просторі.

Ось як коментує професор Адам Хмельовець мету і послідовність розміщення робіт вроцлавських студентів: «На додаток до суто живописного послання, ми мали намір розповісти синтетичну історію за допомогою наших муралів, яка б дійшла до глядача за мить. Візуальне послання, особливо в публічному просторі, є, мабуть, найшвидшою мовою у світі, яка доходить до кожного, хто розглядає такий витвір мистецтва в будь-який момент часу. Часто нам доводиться розповідати дуже складну історію одним, так би мовити, «кадром». Ось чому ми починаємо з композиції, що символізує біженців, які блукають справа наліво, тобто зі сходу на захід, і все це на білому тлі з народним мотивом, що відтворює горизонт. Потім ми переходимо до робіт, які вже зображують жах війни, від скелетів у танці чу-чу з сумнозвислою

літерою "Z", що символізує російських солдатів, до драматичного зображення фігур, які виходять з вогню війни з символічним жестом руки, або загубленої дівчинки з плюшевим ведмедиком в руці, наляканого більше, ніж вона сама. Далі йдуть роботи, що дарують надію на краще майбутнє і мир, із, можливо, найвідомішим у світі українським собакою – Патроном – на завершення» [4].

Студентку другого курсу факультету живопису Академії образотворчих мистецтв імені Євгена Гепперта у Вроцлаві Катажину Вітек на створення муралу надихнула українська вишивка, яка є важливим елементом української культури й національної ідентичності. Темою її роботи стало символічне зображення відчуження, безсилля і самотності перед обличчям війни в Україні.

Антивоєнний мурал студентки Академії образотворчих мистецтв у Вроцлаві Юлії Гживач – це ідилічний пейзаж українського села влітку, атрибутами якого стали пшеничне поле, копиці сіна, дзюркотлива прохолодна річка та ліс, що видніється вдалині. На передньому плані, у правому нижньому кутку, на гілці сидить крихітна пташка – гострокрила співоча славка. Вибір саме її не випадковий, адже в перекладі з української вона означає «маленький король». Колись ця пташка вважалася символом щастя та добробуту, і завдавати їй шкоди було суворо заборонено. Той, хто ж до цього вдавався, був осуджуваний. Оптимістичним є й напис у кутку, що відсилає до пісні «Все буде добре».

Стінопис Юлії Коханської покликаний художньо інтерпретувати концепт «Воля», що в реаліях російського військового терору стало визначальним для України. Воля – це й прагнення досягти поставленої мети, незважаючи на всі перешкоди. Отже, на переконання авторки, воно символізує міць української нації. Художнім завданням мисткині було наголосити, що, незважаючи на величезні жертви та всі труднощі, які нині переживає Україна, вона має насагу, аби забезпечити свою свободу (іл. 4).

Мурал Анни Чахоровської зображає руїни знищеного війною українського міста та собаки-винохувача Патрона, який допомагає воїнам виявляти вибухові пристрої, встановлені російськими військами. Зображення службового пса, який здобув популярність не лише в Україні, але й далеко поза її межами, на думку мисткині, є оптимістичним акцентом, «чимось універсально приємним, що приносить надію» [4].

Навесні 2023 р. у рамках кампанії «Солідарність з Україною» галерея муралів на підпірній стіні Поморської міської залізниці поруч із зупинкою «Гданськ — Ясень» поповнилася ще 4-ма антивоєнними стінописами. Їхні автори — викладачі і студенти Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові [2].

Так, студентка четвертого курсу спеціальності «живопис» Краківської академії мистецтв Паула Пневська, котра навчається під керівництвом професора Анджея Беднарчика, вирішила візуалізувати свої емоції, пов'язані з війною в Україні, мовою абстракції. У створеному нею муралі м'які кольорові форми перемежуються з гострими геометричними елементами, які викликають асоціації з агресією та жорстокістю. Водночас у простір зображення тоненькими цівками вповзає червоний колір і розтікається кривавими ріками. Загалом композиція натхненна пейзажем, її провідний елемент — колосся пшениці як один із символів українського села. У їхній гушавині з'являється тризуб — український символ свободи.

У муралі студента четвертого курсу спеціальності «живопис» Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові Артура Вечезинського відтворено контур карти України з Кримом. «Форма, яка є вільною, але, перш за все, стійка до натиску російських військ. Яким би не був нинішній стан справ, я хочу, щоб наше усвідомлення України мало саме таку форму — таку, що говорить про часи миру і справедливості», — стверджує молодий митець [2].

Студентка Краківської Академії мистецтв Аня Шлемп створила «живописний» мурал зі складною композицією. «Російська агресія накрила Україну глибокою тінню, зануривши життя людей у темряву. У своєму муралі я показую, що, як і під час сонячного затемнення, темрява — це лише мить, і крізь неї вже починає пробиватися світло — форма українського тризуба, що містить слово «свобода». Сцену затемнення я розмістила на тлі львівського небосхилу. Для мене Львів є містом-побратимом Кракова, де я живу, — символом паралелізму і духовного зв'язку з людьми в добрі і погані часи» [2].

Містким у цій серії є мурал авторства Марціна Коваліка — доктора наук, професора Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові. Художній задум його роботи полягав у приверненні уваги громадськості до військових злочинів рашистів в Україні, зокрема бомбардування ними 16 березня 2022 р. Донецького академічного

Іл. 4. Ю. Коханська. «Воля». Мурал. 2022. [б, с. 29].

обласного драматичного театру в Маріуполі. Як відомо, приміщення театру використовували як бомбосховище під час облоги міста, надаючи притулок великій кількості цивільних осіб. Стінопис зображує споруду театру з висоти пташиного польоту, яку російські пілоти по-варварськи розбомбили, незважаючи на напис «ДЕТИ» на його даху.

Додатковим елементом муралу Марціна Коваліка став фрагмент вірша відомого сучасного українського поета Сергія Жадана, присвячений біженцям війни. Його обрала і вмістила у стінопис Катерина Сопельникова, уродженка Харкова, яка, рятуючись від російських загарбників, знайшла притулок у Гданську:

«Візьми лише найважливіше. Візьми листи.

Ми ніколи більше не повернемося сюди.

Ми ніколи більше не побачимо наші міста.

Ми з тобою біженці. Нам з тобою бігти крізь ніч».

«Цей вірш написав відомий сучасний український поет з Донбасу, який зараз живе і працює в Харкові, Сергій Жадан. Вірш був опублікований ще у 2015 році і розповідає про біженців з Донбасу, але, на жаль, зараз він набув ширшого значення і, водночас, нагадує нам, що Росія нападає на простих людей України ... з 2014 року», — розповідає Катерина Сопельникова про мотив вибору саме цього вірша для муралу. Вона додає, що рік тому виїхала з Харкова через військову агресію Росії, внаслідок якої її район (Горизонт) став одним із найбільш бомбардованих у Харкові. Вона знайшла притулок у Гданську, де нині працює в царині культури [2].

У День Незалежності України — 24 серпня 2022 року — відбулася церемонія підсумування акції «Солідарність з Україною», у межах якої було створено 30 антивоєнних муралів

на стіні поруч з автобусною зупинкою «Ясень» у Гданську. У цьому заході взяли участь, зокрема, маршалок воєводства Мечислав Струк, консул України в Гданську Олександр Плодистий, віце-маршалок Лешек Бонна, віце-канцлер Академії образотворчих мистецтв у Гданську д-р Адам Свержевський, президент РКМ SA Гжегож Мокарський, але передусім, молоді художники – автори муралів [6].

Висновки. З початком повномасштабної російсько-української війни сфера мистецтва Польщі стала потужним івент-майданчиком на підтримку України. Зокрема, реалії сьогодення позначилися на контенті польського стрітарту, яскравим прикладом чого є антивоєнна галерея муралів у Гданську. Авторами муралів і графіті на підпірній стіні Поморської міської залізниці біля зупинки РКМ «Гданськ – Ясень» стали викладачі і студенти низки авторитетних освітніх закладів Польщі – Академії образотворчих мистецтв у Гданську, Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, Академії образотворчих мистецтв імені Євгена Гепперта у Вроцлаві, а також Академії образотворчих мистецтв імені Яна Матейка у Кракові.

Антивоєнна галерея муралів у Гданську була створена польськими художниками

з їхньої внутрішньої потреби здійснити «жест солідарності» на підтримку України. Вона є публічною декларацією доброзичливості, чуйності, щирості, сердечності польського народу, його співпереживань стражданням українців, спричинених російською окупаційною армією. Водночас вона – художній маніфест, що засвідчує нерозривний зв'язок світоглядних цінностей поляків і українців, їхнє взаєморозуміння і добросусідство. Польський антивоєнний стрітарт у Гданську – не лише художня візуалізація ставлення поляків до російсько-української війни, зокрема її знаних фігурантів, але й вияв новітнього мистецтва опору. Зрештою, вказані витвори польського вуличного мистецтва у специфічний спосіб дарують Україні і українцям надію на краще завтра, незважаючи на трагічні обставини сьогодення.

Перспективи подальших досліджень полягають в тому, що фактографія й міркування даної розвідки можуть бути корисні для фахівців тих сфер гуманітарного знання, котрі студіюють питання виявів духовно-культурної спорідненості та художньо-мистецького досвіду України, Європи і світу за умов російсько-української війни.

Список використаних джерел

1. Antywojenny mural w Gdańsku popularny w sieci. «No more time». *Wirtualna Polska*. URL: <https://wiadomosci.wp.pl/trojmiasto/antywojenny-mural-w-gdansk-popularny-w-sieci-no-more-time-6745851713079872a> Дата публікації: 03.10.2022 (дата звернення: 05.05.2023).
2. Artyści z Krakowa namalowali kolejne antywojenne murale na PKM Jasień. *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.* URL: <https://www.pkm-sa.pl/2023/04/25/artysci-z-krakowa-namalowali-kolejne-antywojenne-murale-na-pkm-gdansk-jasien/> Дата публікації: 25.04.2023 (дата звернення: 08.05.2023).
3. Coraz więcej murali z cyklu «Solidarni z Ukrainą» na murze PKM w Gdańsku Jasieniu. *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.* URL: <https://www.pkm-sa.pl/2022/04/28/coraz-wiecej-murali-z-cyklu-solidarni-z-ukraina-na-murze-pkm-w-gdansk-jasieniu/> Дата публікації: 28.04.2022 (дата звернення: 17.05.2023).
4. Pies Patron jednym z bohaterów nowych antywojennych murali na murze PKM w Gdańsku Jasieniu. *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.* URL: <https://www.pkm-sa.pl/2022/07/08/pies-patron-jednym-z-bohaterow-nowych-antywojennych-murali-na-murze-pkm-w-gdansk-jasieniu/> Дата публікації: 08.07.2022 (дата звернення: 05.05.2023).
5. Umiecka A. Gdańsk: powstają antywojenne murale. Artystyczny wyraz solidarności z Ukrainą [GALERIA]. *Portal Komunalny. pl*. URL: <https://portalkomunalny.pl/gdansk-kolejne-antywojenne-murale-artystyczny-wyraz-solidarnosci-z-ukraina-galeria-434436/> Дата публікації: 10.03.2022 (дата звернення: 28.05.2023).
6. Solidarni z Ukrainą. Największa na Pomorzu galeria antywojennych murali przy przystanku Gdańsk Jasień. URL: <https://drive.google.com/file/d/17IVBNem0i2SajcXaIfVNhTJD3KjDeDXW/view> (дата звернення: 11.05.2023).

References

1. Antywojenny mural w Gdańsku popularny w sieci. «No more time» [Anti-war mural in Gdansk popular online. «No more time»]. (2022, October 03). *Wirtualna Polska*. <https://wiadomosci.wp.pl/trojmiasto/antywojenny-mural-w-gdansk-popularny-w-sieci-no-more-time-6745851713079872a> [in Polish].
2. Artyści z Krakowa namalowali kolejne antywojenne murale na PKM Jasień [Artists from Krakow painted more anti-war murals on PKM Jasien]. (2023, April 25). *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.*

<https://www.pkm-sa.pl/2023/04/25/artysci-z-krakowa-namalowali-kolejne-antywojenne-murale-na-pkm-gdansk-jasien/> [in Polish].

3. Coraz więcej murali z cyklu «Solidarni z Ukrainą» na murze PKM w Gdańsku Jasieniu [More and more murals from the series "Solidarity with Ukraine" on the wall of PKM in Gdansk Jasien]. (2022, April 28). *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.* URL: <https://www.pkm-sa.pl/2022/04/28/coraz-wiecej-murali-z-cyklu-solidarni-z-ukraina-na-murze-pkm-w-gdansku-jasieniu/> [in Polish].
4. Pies Patron jednym z bohaterów nowych antywojennych murali na murze PKM w Gdańsku Jasieniu [Patron dog one of the heroes of the new anti-war murals on the wall of PKM in Gdansk Jasien]. (2022, July 08). *Pomorska Kolej Metropolitalna S.A.* URL: <https://www.pkm-sa.pl/2022/07/08/pies-patron-jednym-z-bohaterow-nowych-antywojennych-murali-na-murze-pkm-w-gdansku-jasieniu/> [in Polish].
5. Umięcka, A. (2022, March 10). Gdańsk: powstają antywojenne murale. Artystyczny wyraz solidarności z Ukrainą [GALERIA] [Gdansk: anti-war murals are being created. An artistic expression of solidarity with Ukraine [GALLERY]]. *Portal Komunalny. pl.* <https://portalkomunalny.pl/gdansk-kolejne-antywojenne-murale-artystyczny-wyraz-solidarnosci-z-ukraina-galeria-434436/> [in Polish].
6. Solidarni z Ukrainą. Największa na Pomorzu galeria antywojennych murali przy przystanku Gdańsk Jasień [Solidarity with Ukraine. Pomerania's largest gallery of anti-war murals at the Gdansk Jasien station]. <https://drive.google.com/file/d/17IVBNem0i2SajcXaIfVnhTJD3KjDeDXW/view> [in Polish].

Подано до редакції 29.04.2024